

मराठी भाषेसंदर्भात राबविण्यात येणाऱ्या विद्यमान व विस्तारीत उपक्रमांना एकत्रितरित्या “मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठीचे उपक्रम (कार्यक्रम)” म्हणून प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

मराठी भाषा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: मभावा-२०२०/प्र.क्र.९८/भाषा-२

नवीन प्रशासन भवन, ८ वा मजला,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : २४ जून, २०२२

वाचा :-

- १) सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्र. मभावा- १०९६/१९६/प्र.क्र.७/९६/२०-ब, दिनांक १० एप्रिल, १९९७.
- २) मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.मभादि-२०१२/प्र.क्र.८८/भाषा-३, दि. २१ जानेवारी, २०१३.
- ३) मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.मभादि-२०१२/१८३/प्र.क्र.६१/भाषा-२, दि. १२ एप्रिल, २०१३.
- ४) मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. मभाप-२०१५/प्र.क्र.७०/भाषा-२, दि. २२ जुलै, २०१५
- ५) मराठी भाषा विभाग शासन परिपत्रक क्र.वाप्रेदि-२०१५/प्र.क्र.८९/२०१५/भाषा-३, दि. १४ ऑक्टोबर, २०१५
- ६) मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. मभापं-२०१५/प्र.क्र.१४१/भाषा-२, दि. १६ जानेवारी, २०१६ व दि. ०५ जून, २०१८
- ७) मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. मभापं-२०१९/प्र.क्र.१११/भाषा-२, १८ सप्टेंबर, २०२०

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र राज्याची राजभाषा मराठी असून प्रशासकीय कामकाजात सर्व शासकीय प्रयोजनांसाठी तिचा वापर करण्यात येतो. मराठी भाषेचा विकास, संवर्धन व अभिवृद्धी होण्याच्या दृष्टीने मराठी भाषेचा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी विभागाकडून तसेच अधिनस्त कार्यालयांकडून मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा, वाचन प्रेरणा दिन आणि मराठी भाषा गौरव दिन यासारखे उपक्रम सद्यःस्थितीत राबविण्यात येतात. तसेच राज्यात व जिल्हास्तरावरील कार्यालयात हे सर्व उपक्रम साजरे करावेत व या कार्यक्रमांसाठी येणारा खर्च प्रत्येक वित्तीय वर्षात त्या-त्या संबंधित विभागाने/ कार्यालयाने त्यांच्या कार्यालयासाठी मंजूर होणाऱ्या आर्थिक तरतुदीतून अदा करावा अशा सूचना प्रत्येक कार्यक्रमाआधी शासन निर्णयान्वये सर्व शासकिय व निमशासकिय कार्यालये, सर्व शैक्षणिक संस्था, विद्यापिठे, महाविद्यालये, राज्यातील केंद्र शासनाची कार्यालये, मंडळे/महामंडळे, सार्वजनिक उपक्रम, बँका यांना देण्यात येतात.

तथापि, बदलत्या काळामध्ये मराठी भाषेच्या विकासासाठी आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून विद्यार्थी व अमराठी लोकांना समाजमाध्यमात मराठी भाषा वापरणे सोपे व्हावे यासाठी मराठी भाषा समृद्ध करण्यासाठी आधुनिक माध्यमे उपलब्ध करणे, मराठी भाषेच्या विकासासाठी तांत्रिकदृष्ट्या नाविन्यपूर्ण काम करणाऱ्या व्यक्तींना प्रोत्साहन देणे, योजनांची व्याप्ती वाढविणे तसेच मराठी भाषा जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी सध्याच्या योजनांचा विस्तार करण्याची आवश्यकता निर्माण झाली आहे. यास्तव वेगवेगळ्या क्षेत्रातील लोकांनी दैनंदिन जीवनात मराठी भाषेचा वापर प्राधान्याने करावा, मराठी भाषेतील साहित्य अधिकाधिक लोकाभिमुख व्हावे, वर्षभर मराठी भाषेच्या प्रचार प्रसारासाठी यशस्वीपणे व मोठ्या प्रमाणावर कार्यक्रम राबविणाऱ्या संस्थाना प्रोत्साहन देण्यासाठी आवर्ती स्वरूपाचा निधी देण्याची व्यवस्था करण्याची बाब आणि सद्यःस्थितीत राबविण्यात येणारे मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा, वाचन प्रेरणा दिन, मराठी भाषा गौरव दिन हे तीन उपक्रम व पुढील विस्तारित उपक्रम यांना एकत्रितरित्या "मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठीचे उपक्रम" म्हणून प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

मराठी भाषेचा प्रसार व प्रचार सर्वत्र होण्यासाठी अधिकाधिक लोकांनी दैनंदिन जीवनात वेगवेगळ्या क्षेत्रात मराठी भाषेचा वापर करावा, मराठी भाषेतील साहित्य अधिकाधिक लोकाभिमुख व्हावे, नवीन पिढीला मराठी भाषेत संवाद साधण्यास उद्युक्त करण्यासाठी तसेच अमराठी भाषकांना मराठी भाषा शिकणे सोपे जावे यासाठी विविध उपक्रम राबविणे आवश्यक आहे. यासाठी शासनाकडून मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासंदर्भात वेळोवेळी जाहीर केले जाणारे कार्यक्रम प्रशासकीय विभाग, विभागीय आयुक्त, जिल्हाधिकारी, ग्रंथालय संचालनालय, विद्यापिठे, महाविद्यालये यांच्यामार्फत आयोजित करण्यात येतील. तसेच जिल्ह्यातील इतर शासकीय कार्यालये, व्यक्ती, मराठी भाषेसंदर्भात कार्यरत असणाऱ्या संस्था इत्यादींची मदत घेऊन जिल्हा, तालुका व ग्रामस्तरावर मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासाठीचे कार्यक्रम सर्व जिल्हाधिकारी कार्यालयाने आयोजित करावेत. या कार्यक्रमांसाठी येणारा खर्च प्रत्येक वित्तीय वर्षात त्या-त्या संबंधित विभागाने/कार्यालयाने त्यांच्या कार्यालयासाठी मंजूर होणाऱ्या आर्थिक तरतुदीतून अदा करावा.

तथापि, मराठी भाषेच्या प्रचार प्रसारासाठी यशस्वीपणे कार्यक्रम राबविणाऱ्या समितीने निवड केलेल्या काही संस्थांना आवर्ती स्वरूपाचा निधी देण्यात येईल. यासाठी या शासन निर्णयान्वये एक समिती नियुक्त करण्यात येत असून, संबंधित कार्यालयाने/संस्थेने समितीस विहित कालावधीत प्रस्ताव सादर केल्यानंतर समितीमार्फत कार्यालयांची/संस्थांची निवड करून त्यांना निधी मंजूर करण्यात येईल.

मराठी भाषेच्या प्रचार प्रसारासाठी सद्यःस्थितीत राबविण्यात येणारे मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा, वाचन प्रेरणा दिन, मराठी भाषा गौरव दिन हे कार्यक्रम यापुढेही तसेच सुरू राहतील. सदर तीन उपक्रम व पुढील विस्तारित उपक्रम यांना एकत्रितरित्या "मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठीचे उपक्रम" म्हणून प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

सध्या सुरू असलेले उपक्रम :-

अ) मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा:-

मराठी भाषेचे वैभव वृद्धिंगत होऊन तिचे संवर्धन व भरभराट होण्यासाठी "मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा" मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग, जिल्हा, तालुका व ग्रामीण स्तरावरील सर्व शासकीय कार्यालये, शैक्षणिक संस्था, विद्यापीठे, महाविद्यालये यांमध्ये तसेच राज्यातील केंद्रीय कार्यालये, वित्तीय संस्था इत्यादींमध्ये दि. १४ जानेवारी ते दि. २८ जानेवारी या कालावधीत साजरा करण्यात येतो. भाषा पंधरवड्याच्या निमित्ताने या सर्व कार्यालयांमध्ये मराठी भाषेसंदर्भातील कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. त्यामुळे जनजागृती होऊन मराठी भाषेचा वापर वाढण्यास मदत होत आहे. या कार्यक्रमांसाठी येणारा खर्च प्रत्येक वित्तीय वर्षात त्या त्या संबंधित-विभाग/कार्यालयासाठी मंजूर होणाऱ्या आर्थिक तरतुदीतून भागविण्यात येतो.

निधीची उपलब्धता :- मराठी भाषा विभाग व अधिनस्त कार्यालयांमार्फत उपक्रम साजरे करण्यासाठी कमाल रुपये २५,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणारा निधी खर्च करण्यात येईल.

आ) वाचन प्रेरणा दिन :-

माजी राष्ट्रपती डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम यांच्या स्मृती जतन करण्यास्तव दि. १५ ऑक्टोबर हा त्यांचा जन्मदिवस "वाचन प्रेरणा दिन" म्हणून साजरा करण्यात येतो. सदर दिवशी शासकीय कामकाजाच्या वेळेमध्ये किमान अर्धा तास अधिकारी/कर्मचारी यांच्याकडून वाचनासाठी देण्यात येतो. वाचन संस्कृती वृद्धिंगत होण्यासाठी सामाजिक प्रसार माध्यमातून विविध प्रकारचे संदेश तसेच व्याख्याने, चर्चासत्रे, अभिवाचन, सामूहिक वाचन, ग्रंथप्रदर्शन, विविध स्पर्धा यांचे आयोजन करण्यात येते. या कार्यक्रमांसाठी येणारा खर्च प्रत्येक वित्तीय वर्षात त्या-त्या संबंधित विभाग/कार्यालयासाठी मंजूर होणाऱ्या आर्थिक तरतुदीतून भागविण्यात येतो.

निधीची उपलब्धता :- मराठी भाषा विभाग व अधिनस्त कार्यालयांमार्फत उपक्रम साजरे करण्यासाठी कमाल रुपये १५,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणारा निधी खर्च करण्यात येईल.

इ) मराठी भाषा गौरव दिन:-

कवी कुसुमाग्रजांचे मराठी साहित्यातील योगदान वादातीत आहे. त्यामुळेच २७ फेब्रुवारी हा त्यांचा जन्मदिन “मराठी भाषा गौरव दिन” म्हणून राज्यात साजरा केला जातो. या दिवशी राज्यशासनाचे साहित्यिक पुरस्कार वितरीत करण्यात येतात. सर्व शासकीय कार्यालयात मराठी भाषेतील परिसंवाद, ग्रंथदिंडी, ग्रंथप्रदर्शन इत्यादी कार्यक्रम आयोजित केले जातात. आकाशवाणी, दूरदर्शनवरून मराठी भाषेतील परिसंवाद, साहित्यिकांच्या मुलाखती यांचे आयोजन केले जाते. या कार्यक्रमांसाठी येणारा खर्च प्रत्येक वित्तीय वर्षात त्या-त्या संबंधित विभाग/कार्यालयांसाठी मंजूर होणाऱ्या आर्थिक तरतूदीतून भागविण्यात येतो.

निधीची उपलब्धता :- मराठी भाषा विभाग व अधिनस्त कार्यालयांमार्फत उपक्रम साजरे करण्यासाठी कमाल रुपये ३०,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतूदीनुसार उपलब्ध होणारा निधी खर्च करण्यात येईल.

विस्तारित उपक्रम :-

१. शैक्षणिक स्तरावर मराठी भाषेचा वापर वाढविणे:-

अ) विद्यापीठ व महाविद्यालय स्तरावर आयोजित कार्यक्रमांना निधी देणे :-

(१) विद्यापिठातील व महाविद्यालयातील मराठी भाषा विभागाला वार्षिक मराठी भाषा विषयक विविध उपक्रमांसाठी आवर्ती (Recurring) स्वरूपाचा खर्च करण्यासाठी अनुदान देणे :-

- १) उपयोजित (Applied) मराठी शिकविण्यासाठीचे नाविन्यपूर्ण अभ्यासक्रम सुरु करणे.
- २) मराठी भाषेच्या वापरातून रोजगार निर्मिती होईल असे उपक्रम हाती घेणे.
- ३) विद्यापीठांनी इंग्रजी भाषेतील काही विशिष्ट अभ्यासक्रम मराठी भाषेतून सुरु केल्यास, संबंधित विद्यापिठांना प्रोत्साहनपर निधी उपलब्ध करून देणे.

उपरोक्त ३ उपक्रम राबविण्यासाठी प्रत्येक संस्थेस उपक्रमांच्या स्वरूपानुसार कमाल रु. ३५,०००/- ते रु. ५०,०००/- इतका निधी प्रत्येक वर्षात उपलब्ध होणाऱ्या निधीच्या प्रमाणात देण्यात येईल.

या उपक्रमांना निधी देण्यासाठी समिती १० संस्थांची निवड करेल.

(२) मराठी विषयासंदर्भात स्पर्धामध्ये भाग घेण्यास विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देणे:-

महाविद्यालये/विद्यापीठे यामध्ये पुढे नमूद १ ते ६ मुद्द्यांच्या अनुषंगाने आयोजित केलेल्या किंवा तदनुषंगिक स्पर्धामध्ये भाग घेणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्यास रु. ५००/- इतके बक्षिस मिळेल व एकूण

खर्चाच्या १५ टक्के इतका आयोजनाचा खर्च संस्थेस मिळेल. म्हणजेच ५० विद्यार्थ्यांनी उपक्रमांत भाग घेतला तर, $५० \times ५००/- = २५,०००/-$ च्या १५ % = $३७५०/-$ याप्रमाणे $२५०००/- + ३७५०/- = २८,७५०/-$ इतका निधी संस्थांना प्रतिवर्षी निधीच्या उपलब्धतेनुसार देण्यात येईल.

१) तांत्रिकदृष्ट्या मराठी भाषा अधिक समृद्ध होण्याच्या अनुषंगाने नवीन उपक्रम

२) विद्यार्थ्यांचे मराठी भाषेतील शब्दभांडार वाढविण्याच्या अनुषंगाने मराठी शब्दकोशांवर आधारित स्पर्धा (भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ आणि राज्य मराठी विकास संस्था या कार्यालयांनी तयार केलेले विविध कोश)

३) मराठी भाषा/साहित्य यासंदर्भातील पुढील विविध विषयांवर किंवा यासारख्या अन्य विषयांवर सूची तयार करणे.

- विविध लेखक/कवी/कवयित्री व त्यांची पुस्तके, कविता
- ग्रंथांची विषयवार सूची
- विषयानुसार कवितांची सूची उदा. बालकविता, पावसाच्या कविता, बोली भाषेतील कविता इत्यादी
- विशिष्ट कालखंडातील लेख इत्यादी

४) संगणकीय संज्ञांना मराठी शब्द सुचविणे

५) मराठी भाषेतून विज्ञानविषयक लेखन करणारे लेखक व त्यांचे साहित्य, वर्तमानपत्रातील विज्ञान विषयक लेख यावर चर्चा आयोजित करणे.

६) मराठी भाषेतून विविध विषयांवरील छोट्या छोट्या चित्रफिती तयार करणे.

या उपक्रमांना निधी देण्यासाठी समिती ६ महाविद्यालये/विद्यापीठांची निवड करेल.

• **समन्वयक :-** उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

निधीची उपलब्धता :- कमाल रुपये १२,००,०००/- किंवा त्या- त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

ब) शालेय स्तरावर आयोजित कार्यक्रमांना निधी देणे :-

राज्यातील मराठी माध्यमाच्या शाळा तसेच अन्य माध्यमांच्या शाळा, शासकीय, शासन अनुदानित, विना अनुदानित, खाजगी शाळांमधून खालील निकष पूर्ण करणाऱ्या राज्यातील प्राथमिक आणि माध्यमिक स्तरावरील प्रत्येकी दोन शाळांची निवड समितीमार्फत करण्यात येईल. शालेय स्तरावर सहभागी विद्यार्थ्यांच्या संख्येनुसार सदर उपक्रमांतर्गत बक्षिसे दोन स्तरावर देण्यात येतील. दोन्ही स्तरातील सहभागी शाळांनी पुढील निकष पूर्ण करणे आवश्यक आहे.

निकष:-

१) शाळांमध्ये मराठी भाषाविषयक विविध उपक्रम व स्पर्धांचे आयोजन करणे - मराठी भाषा अधिक समृद्ध होण्यासाठी मराठी भाषेतून शुद्धलेखन/हस्ताक्षरलेखन, निबंधलेखन, अभिवाचन, काव्यवाचन, वक्तृत्व, वादविवाद, कथाकथन, प्रश्नमंजुषा तसेच एकांकिका, लघुनाट्य, नाट्य इत्यादींचे संहितालेखन यापैकी किमान तीन मराठी विषयासंदर्भातील स्पर्धा प्राथमिक आणि माध्यमिक स्तरावर आयोजित करून त्यामध्ये भाग घेण्यास विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देणे.

२) मराठी वाङ्मय मंडळ, वाचनालय/ग्रंथालय (मराठी पुस्तकांची संख्या विचारात घेण्यात येईल) शाळेमध्ये असणे आवश्यक.

३) विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्याची आवड निर्माण व्हावी म्हणून त्यांच्यासाठी काव्यसंमेलने, साहित्यसंमेलने आयोजित करणे.

बक्षिसाचे स्वरूप:-

अ) प्रथम स्तर (सहभागी विद्यार्थ्यांची संख्या १०० व १०० पेक्षा अधिक):-

उपरोक्त निकषांमध्ये नमूद केलेल्या उपक्रमांमध्ये कमीत कमी १०० विद्यार्थ्यांचा सहभाग असल्यास, प्रत्येक विद्यार्थ्यास रु. ५००/- इतके बक्षिस मिळेल व एकूण विद्यार्थी संख्येच्या २० टक्के इतका खर्च आयोजनासाठी संस्थेस मिळेल. म्हणजेच १०० विद्यार्थ्यांनी उपक्रमांत भाग घेतला तर, $१०० \times ५००/- = ५०,०००/- \times २० \% = १०,०००/-$ इतका निधी संस्थेला स्पर्धेच्या आयोजनासाठी व रु. ५०,०००/- इतका निधी विद्यार्थ्यांसाठी असा एकूण रु.६०,०००/- निधी संस्थेस मिळेल.

या उपक्रमांना निधी देण्यासाठी समिती ५ शाळांची निवड करेल.

ब) द्वितीय स्तर (सहभागी विद्यार्थ्यांची संख्या १०० पेक्षा कमी):-

भाग घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या १०० पेक्षा कमी असलेल्या शाळांनी गुणवत्तापूर्ण कार्यक्रम / उपक्रम राबविल्यास सदर संस्थेस (प्रति विद्यार्थी रु. ५००/- प्रमाणे बक्षिसासह) उत्तेजनार्थ रु. १०,०००/- इतका एकरकमी निधी देण्यात येईल.

म्हणजे समजा, ५० विद्यार्थ्यांनी उपक्रमांत भाग घेतला तर, $५० \times ५००/- = २५,०००/-$ एवढा निधी विद्यार्थ्यांना आणि रु. १०,०००/- इतका एकरकमी निधी संस्थेला असे एकूण रु.३५,०००/- निधी संस्थेस मिळेल.

या उपक्रमांना निधी देण्यासाठी समिती १० शाळांची निवड करेल.

- **समन्वयक :-** शाळांच्या स्तरानुसार शालेय शिक्षण व क्रिडा विभागाच्या अधिनस्ता असलेले प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे व माध्यमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे

निधीची उपलब्धता :- कमाल रुपये १२,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

२) ग्रंथालयांना पुस्तकांच्या स्वरूपात सहाय्य करणे :-

शासनमान्य शहरी व ग्रामीण ग्रंथालयांनी पुढील उपक्रम राबविणे आवश्यक आहे. या उपक्रमांमध्ये सहभागी झालेल्या व्यक्तींच्या संख्येनुसार तसेच कार्यक्रमांच्या दर्जानुसार समितीने निवड केलेल्या ग्रंथालयांना रु. १०,०००/- ते रु. ३०,०००/- इतक्या कमाल रकमेची महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळाने प्रकाशित केलेली पुस्तके उपलब्ध करून देण्यात येतील.

(१) ग्रंथालयांनी महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळाने प्रकाशित केलेल्या पुस्तकांचे वाटप करणे.

(२) महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळाने मागील पाच वर्षात प्रकाशित केलेल्या पुस्तकांवर आधारीत कार्यक्रमांना प्राधान्य देणे.

(३) सामाजिक, ज्वलंत घटनांवर आधारीत समीक्षांणी निवड केलेल्या पुस्तकांवर चर्चासत्राचे आयोजन, नवीन शोध, संकल्पना, जागतिक स्तरावरील घटना याबाबत लेखन स्पर्धा.

(४) लेखक-वाचक संवाद, नवीन पुस्तकांवर चर्चा आयोजित करून त्यांची समीक्षा, मुक्त चर्चा आयोजित करणे. सदर चर्चा नवीन पुस्तके, नवीन लेखक, वैज्ञानिक शोध, जागतिक घटना इत्यादी विषयांवर असाव्यात.

वरील उपक्रमांचे आयोजन करताना संबंधित ग्रंथालयाने स्थानिक लोक, साहित्य क्षेत्रात कार्यरत स्थानिक संस्था, वाचकगट इत्यादी गटांना सहभागी करून घ्यावे. तसेच ग्रंथालयीन स्पर्धांच्या अनुषंगाने पूरक असलेले उपक्रम/कार्यक्रम ऑनलाईन पद्धतीनेही करण्यात यावेत.

• समन्वयक:- महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ

निधीची उपलब्धता :- महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने प्रकाशित केलेली पुस्तके कमाल रुपये १२,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीच्या मर्यादेत उपलब्ध करून देण्यात येतील.

३) तांत्रिकदृष्ट्या मराठी भाषा समृद्ध करण्यासाठी अनुदान :-

आधुनिक संपर्काची साधने जसे मोबाईल, ई-मेल इत्यादीद्वारे संपर्क साधताना मराठीतून सहजतेने टंकलेखन करण्यासाठी तंत्रज्ञान विकसित करणे, आधुनिक तंत्रज्ञान, नवीन वैज्ञानिक शोध सर्वसामान्य माणसापर्यंत मराठी भाषेत पोहोचविणे म्हणजेच मराठी भाषा तंत्रज्ञानस्नेही होण्यासाठी व्यक्तिगत किंवा संस्थात्मक स्तरावर होणाऱ्या प्रयत्नांना प्रोत्साहन देण्यासाठी रोख पारितोषिक देणे.

- अनेक शिक्षकांकडून, संस्थांकडून दुर्गम भागातील विद्यार्थ्यांना विषय समजावून सांगण्यासाठी, गणितात गोडी निर्माण होण्यासाठी छोट्या छोट्या दृकश्राव्य चित्रफितींमध्ये मराठी भाषेचा वापर केला जातो. सदर चित्रफिती बनविण्यास आर्थिक पाठबळ दिल्यास मुलांना सोप्या मराठीत इतर विषय समजण्यास मदत होईल.
- समाजातील विविध घटकांना तसेच व्यावसायिकांना मराठी भाषा शिकविण्यासाठी ब्रिटीश कौन्सिलच्या धर्तीवर ई-लर्निंग स्वरूपातील अभ्यासक्रम सुरु करणे.
- मराठीच्या प्रचार-प्रसारासाठी काम करणाऱ्या तंत्रज्ञानस्नेही व्यक्ती, विविध संस्था यांना त्यांच्या संदर्भात वर्तमानपत्रांमध्ये किंवा अन्य समाजमाध्यमांमध्ये प्रसिध्द करण्यात आलेल्या माहितीच्या आधारे किंवा वृत्तपत्रातून याबाबतची जाहिरात देऊन, स्पर्धा घेऊन संबंधितांची गुणवत्ता तपासून त्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी बक्षिस देणे.
- वरील योजनांसोबतच, माहिती व तंत्रज्ञानाच्या मदतीने पुढील योजनांच्या अनुषंगाने मराठी भाषेच्या प्रचार व प्रसाराबाबतचे काम प्रभावीपणे करणे शक्य होईल. मराठी भाषेतील वाक्यांचे आपोआप इंग्रजी भाषेत भाषांतर करण्याची सुविधा असणे.
- गुगलशी करार करून मराठी भाषेतील शब्दकोश गुगलवर उपलब्ध करणे. तसेच, जगातील वेगवेगळ्या भाषांबरोबर मराठी शब्दकोश उपलब्ध करणे.
- महाजालावर मराठी भाषेसंदर्भात “मजकूर ते भाषण (text to speech)” आणि “भाषण ते मजकूर (speech to text)” पर्याय उपलब्ध करणे.
- तांत्रिकदृष्ट्या मराठी भाषा अधिक संपन्न व समृद्ध होण्यासाठी आवश्यक ते नाविन्यपूर्ण उपक्रम हाती घेणे तसेच, या अनुषंगाने सामंजस्य करार (Memorandum of Understanding) करणे.

● **समन्वयक :-** राज्य मराठी विकास संस्था.

प्राप्त प्रस्तावांची छाननी संस्थेकडून कंत्राटी तत्त्वावर तज्ज्ञ व्यक्तीची नेमणूक करून अथवा बाह्यस्रोताद्वारे करून घेण्यात येईल. प्रस्तावांच्या छाननीनंतर, राज्य मराठी विकास संस्थेकडून सदर प्रस्ताव मराठी भाषा विभागाकडे पाठविण्यात येतील.

निधीची उपलब्धता :- कमाल रुपये २०,००,०००/- किंवा त्या- त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

४) साहित्यिकांचा सन्मान, ज्येष्ठ साहित्यिकांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे आयोजन आणि मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासाठी कार्यरत असणाऱ्या संस्थांचा शताब्दी सोहळा यासाठी निधी:-

साहित्य अकादमीचा पुरस्कार, ज्ञानपीठ पुरस्कार यासारखे केंद्र शासनाचे पुरस्कार तसेच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पुरस्कारप्राप्त मराठी भाषक साहित्यिकांचे कौतुक करणे, त्यांच्या कार्याबद्दल सन्मान करणे तसेच मराठी भाषक साहित्यिकांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे आयोजन करणे आणि मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासाठी कार्य करणाऱ्या संस्थांचा शताब्दी सोहळा या प्रयोजनांसाठी निधी उपलब्ध करणे.

- **समन्वयक :-** महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ:-

निधीची उपलब्धता :- कमाल रुपये ५,००,०००/- किंवा त्या- त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

५) सीमावर्ती भागात मराठी भाषेसंदर्भात कार्यरत असणाऱ्या संस्थांना निधी :-

राज्यातील सीमावर्ती भागात सीमेपलिकडील भाषेचा देखील प्रभाव असतो. त्यामुळे तेथे मराठी भाषेचा जास्तीत जास्त वापर होण्यासाठी सीमावर्ती भागात मराठी भाषेच्या संवर्धनासाठी कार्यरत असलेल्या संस्थांना मदतीसाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासाठी सीमावर्ती भागात कार्यरत संस्थांना निधी देण्यासाठी त्यांनी नोंदणी अधिनियम, १८६० आणि सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० अंतर्गत धर्मादाय आयुक्तांकडे संस्था नोंदणीकृत असणे आवश्यक आहे.

- **समन्वयक :-** राज्य मराठी विकास संस्था

निधीची उपलब्धता :- भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ आणि राज्य मराठी विकास संस्था या कार्यालयांनी प्रकाशित केलेली पुस्तके कमाल रुपये १५,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीच्या मर्यादेत उपलब्ध करून देण्यात येतील. या उपक्रमासाठी राज्याच्या सीमावर्ती भागातील संस्थांना निधी उपलब्ध करताना, सामान्य प्रशासन विभागाने महाराष्ट्र कर्नाटक सीमाप्रश्नासंदर्भात मा. सर्वोच्च न्यायालयात दाखल याचिका क्र. ४/२००४ मध्ये वेळोवेळी प्रतिज्ञापत्राद्वारे शासनाने घेतलेल्या भूमिकेशी सुसंगत विभागाची भूमिका राहिल.

६) शैक्षणिक अभ्यासक्रमाबाहेरील मराठी भाषेतील प्राविण्याबाबतच्या परीक्षा:-

अमराठी व्यक्ती तसेच अन्य माध्यमातील विद्यार्थी यांची मराठी भाषेशी तोंडओळख व्हावी, दैनंदिन व्यवहारात मराठी भाषेचा वापर करणे त्यांना शक्य व्हावे यासाठी टिळक विद्यापिठ, राष्ट्रभाषा

समितीकडून घेण्यात येणाऱ्या इंग्रजी, हिंदी भाषांच्या परीक्षांच्या धर्तीवर मराठी भाषेतील प्राविण्याबाबतच्या विविध स्तरावरील परीक्षा वर्षातून दोन वेळा आयोजित करण्यासाठी महाराष्ट्र साहित्य परिषद किंवा तत्सम संस्थांना प्रोत्साहन देण्यासाठी निधी देणे.

- **समन्वयक :-** महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ

निधीची उपलब्धता :- उपरोक्त परीक्षेमध्ये भाग घेणाऱ्या परीक्षार्थींच्या संख्येनुसार म्हणजेच प्रत्येक विद्यार्थ्यामागे संस्थेस रु. ५०० प्रमाणे आयोजनाचा खर्च संस्थेस मिळेल. (म्हणजेच ५० परीक्षार्थी असतील तर, $50 \times 500 =$ रु. २५,०००/- इतका निधी संस्थेस मिळेल.

यासाठी कमाल रुपये १०,००,०००/- किंवा त्या-त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतूदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

७) माहिती व जनसंपर्क संचालनालयाच्या मदतीने मराठी प्रचार-प्रसारासंबंधी जाहिराती तयार करणे:-

माहिती व जनसंपर्क संचालनालयाच्या मदतीने मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासाठी साजऱ्या करण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांची जाहीरात वर्तमानपत्रात देणे तसेच, मराठी भाषेच्या वापराबाबत जागरुकता निर्माण करण्यासाठी छोट्या छोट्या दृक-श्राव्य चित्रफिती, भित्तीपत्रके तयार करून ती एस.टी.बस, रेल्वे, आकाशवाणी, दूरदर्शन, समाजमाध्यमे यांच्यामार्फत जनतेपर्यंत पोहोचविणे.

या जाहिरातींसाठी कमाल रुपये ५०,००,०००/- इतका निधी उपलब्ध करण्यात येईल.

- **समन्वयक :-** मराठी भाषा विभाग

८) मराठी भाषेच्या प्रचार व प्रसारासाठी उपक्रम मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांच्या स्तरावर राबविणे:-

मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी त्यांच्या स्तरावर मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासंदर्भात वेळोवेळी मराठी भाषा विभागाने जाहीर केलेले पुढील कार्यक्रम आयोजित करावेत.

१.मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा

२.मराठी भाषा गौरव दिन

३.वाचन प्रेरणा दिन

४. मराठी भाषेसंदर्भात प्रचार व प्रसार करण्यासाठीच्या योजना

सदर कार्यक्रमांमध्ये जास्तीत जास्त अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचा सहभाग असणे आवश्यक आहे. या कार्यक्रमांचे आयोजन करताना पुढील बाबींकडे प्रकर्षाने लक्ष द्यावे:-

(१) या कार्यक्रमांच्या माध्यमातून लोकांचा मराठी भाषा वापरण्याकडे कल वाढेल अशी वातावरणनिर्मिती होणे आवश्यक आहे. त्यादृष्टीने मराठी भाषेतील कौशल्य वाढविणाऱ्या स्पर्धा, विविध कार्यक्रम यांचे आयोजन करावे. विजेत्यांना आकर्षक बक्षिसे द्यावीत.

(२) सदर कार्यक्रमांचे सादरीकरण प्रत्यक्षरीत्या तसेच ऑनलाईन पद्धतीने जास्तीतजास्त लोकांपर्यंत पोहोचेल अशाप्रकारचे असावे.

(३) मराठी भाषा विकासासाठी काम करणारे लेखक, कोशकार आणि भाषा विकासात योगदान देणाऱ्या संस्था यांना सन्मानित करावे.

(४) या कार्यक्रमास स्थानिक लोकप्रतिनिधी, आमदार, खासदार, विधानमंडळ भाषा समिती अध्यक्ष व सदस्य, मराठी भाषेतील प्रतिथयश साहित्यिक, लेखक तसेच वेगवेगळ्या क्षेत्रात यशस्वी असलेल्या मराठी भाषक व्यक्ती यांना प्रमुख पाहुणे किंवा अध्यक्ष म्हणून आमंत्रित करावे.

(५) कार्यक्रमाचा दर्जा उत्तम राखण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यालयाची राहिल. त्यांनी कार्यक्रम झाल्यानंतर उपयोगिता प्रमाणपत्र मराठी भाषा विभागास सादर करावे.

● **समन्वयक :-** मराठी भाषा विभाग

निधीची उपलब्धता :-

कमाल रुपये १०,००,०००/- किंवा त्या- त्या वर्षाच्या आर्थिक तरतुदीनुसार उपलब्ध होणाऱ्या निधीची विभागणी करून निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. मात्र, संबंधित विभागास प्रस्तावाच्या स्वरूपानुसार प्रत्येकी कमाल रुपये ५०,०००/- याप्रमाणात निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

३. मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठी प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावांवर निर्णय घेण्यासाठी समितीची रचना व कार्यक्षेत्र :-

उपरोक्त उपक्रमांच्या अनुषंगाने प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावांवर निर्णय घेऊन निधी उपलब्ध करण्यासाठी विभागाच्या स्तरावर पुढीलप्रमाणे समितीची स्थापना करण्यात येत आहे.

● **समितीची रचना :-**

- १) मा.मंत्री, मराठी भाषा - अध्यक्ष
- २) मा.राज्यमंत्री, मराठी भाषा- उपाध्यक्ष
- ३) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मराठी भाषा विभाग - सदस्य
- ४) सह सचिव/उप सचिव, मराठी भाषा विभाग- सदस्य
- ५) संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था- सदस्य

- ६) सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ - सदस्य
- ७) विशेष निमंत्रित तज्ज्ञ- सदस्य
- ८) अवर सचिव (भाषा-२), मराठी भाषा विभाग- सदस्य
- ९) अवर सचिव (भाषा-३), मराठी भाषा विभाग- सदस्य
- १०) कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग- सदस्य सचिव

● समितीची कार्यकक्षा :-

- १) प्रतिवर्षी किमान एकदा जून महिन्यात तसेच या व्यतिरिक्तही गरजेनुसार समितीची बैठक घेण्यात येईल.
- २) उपरोल्लेखित मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठी निश्चित केलेल्या उपक्रमांच्या अनुषंगाने प्राप्त होणारे सर्व प्रस्ताव विभागाकडून छाननी करून समितीपुढे सादर करण्यात येतील.
- ३) प्राप्त प्रस्तावांचे अवलोकन करून समिती “मराठी भाषा प्रचार व प्रसार” या उपक्रमामध्ये अर्थसंकल्पित असलेल्या निधीमधून प्राधान्याने हाती घ्यावयाचे उपक्रम अंतिम करेल.
- ४) निधी वितरणाबाबतचा समितीचा निर्णय अंतिम राहील.
- ५) अपवादात्मक परिस्थितीत एखाद्या संस्थेस अग्रीम निधी देण्याबाबतचे अधिकार समितीस राहतील.

४. समितीने प्रस्तावांची निवड करताना विचारात घ्यावयाचे निकष :-

मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसाराशी संबंधित विद्यमान व विस्तारीत उपक्रमांच्या प्रस्तावांची निवड करताना समिती पुढील निकष विचारात घेईल.

- १) ज्यांना निधी द्यावयाचा आहे अशा संस्था, नोंदणी अधिनियम, १८६० अथवा सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० अंतर्गत धर्मादाय आयुक्तांकडे नोंदणीकृत असणे आवश्यक आहे.
- २) समितीच्या बैठकीमध्ये संबंधित संस्थांनी मागील पाच वर्षात राबविलेल्या उपक्रमांच्या अंमलबजावणीबाबत आढावा घेण्यात येईल.
- ३) निवड करताना समिती नवीन संस्थांना प्राधान्य देईल.
- ४) एकदा निधी दिलेल्या संस्थेचा मागील एका वर्षाचा अहवाल विचारात घेण्यात येईल.

५. संस्थांकडून मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासंदर्भात प्रस्ताव सादर करण्याबाबतची कार्यपद्धती :-

इच्छुक संस्थांनी संबंधित आर्थिक वर्षात म्हणजेच प्रत्येक वर्षाच्या दि. ०१ एप्रिल ते दि. ३१ मार्च या कालावधीत साजऱ्या करण्यात येणाऱ्या उपक्रमांचा प्रस्ताव संबंधित समन्वयक कार्यालयांकडे

दि. ३१ मार्च पर्यंत सादर करावेत. तदनंतर येणारे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत. (उदा :- दि. १ एप्रिल, २०२२ ते ३१ मार्च, २०२३ या कालावधीत साजरा करण्यात येणाऱ्या उपक्रमांचे प्रस्ताव दि. ३१ मार्च, २०२२ पर्यंत सादर करणे आवश्यक आहे.)

इच्छुक संस्थेकडून मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसाराच्या संदर्भात उपक्रमांचा प्रस्ताव सादर करताना, त्यात पुढील बाबींचा समावेश असणे आवश्यक आहे.

१) मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसाराच्या अनुषंगाने आर्थिक वर्षात म्हणजे दि. ०१ एप्रिल ते दि. ३१ मार्च या कालावधीत आयोजित करण्यात येणाऱ्या उपक्रमांबाबतची माहिती, खर्चाचा तपशील व निधी उपलब्धतेचे स्रोत

२) मराठी भाषेच्या प्रचार व प्रसारासाठी संस्थेकडून आयोजित करण्यात आलेल्या मागील ५ वर्षांतील उपक्रमांबाबतची माहिती व कार्यक्रमांचे फोटो, व्हिडिओ चित्रीकरण इत्यादींचा समावेश असेल.

३) प्रस्तावित कार्यक्रमांसाठी आमंत्रित करण्यात येणा-या प्रमुख पाहुण्यांचा परिचय

४) कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होणाऱ्या व्यक्तींची अंदाजे संख्या

तथापि, आर्थिक वर्ष २०२२-२०२३ करिता पुढील कार्यपद्धती अवलंबण्यात येईल.

- इच्छुक संस्थांनी आर्थिक वर्ष २०२२-२३ मध्ये साजऱ्या करण्यात येणाऱ्या उपक्रमांचे प्रस्ताव संबंधित समन्वयक कार्यालयांकडे दि. ३१ जुलै पर्यंत सादर करावेत.
- प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करून पात्र प्रस्ताव समन्वयकांनी दि. ३१ ऑगस्ट पर्यंत मराठी भाषा विभागाकडे पाठवावेत.
- सदर प्रस्ताव विभागाकडून अंतिम निवडीसाठी शासन निर्णयातील नियम क्र. ३ नुसार घटित केलेल्या समितीपुढे ठेवले जातील. या समितीची बैठक सप्टेंबर महिन्यात आयोजित करण्यात येईल.

६. इच्छुक संस्थांकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यावर समन्वयकांनी आणि मराठी भाषा विभागाने करावयाची कार्यवाही :-

१) प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करून पात्र प्रस्ताव समन्वयकांनी दि. ३१ मे पर्यंत मराठी भाषा विभागाकडे पाठवावेत.

२) सदर प्रस्ताव अंतिम निवडीसाठी विभागाकडून शासन निर्णयातील नियम क्र. ३ नुसार घटित केलेल्या समितीपुढे ठेवले जातील. या समितीची बैठक दरवर्षी जून महिन्यात आयोजित करण्यात येईल.

३) सदर बैठकीत शासन निर्णयातील अ.क्र.४ येथे नमूद निकष विचारात घेऊन समिती निधीच्या उपलब्धतेच्या मर्यादेत प्रस्तावांची निवड करेल.

४) तदनंतर अनुदानास पात्र ठरलेल्या संस्थांनी प्रस्तावात नमूद केल्यानुसार कार्यक्रमांचे आयोजन करावे.

५) कार्यक्रमाच्या आयोजनानंतर, संबंधित संस्थांनी त्याबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र समन्वयकांना सादर करावे.

६) समन्वयकांनी प्राप्त सर्व उपयोगिता प्रमाणपत्रांबाबतचा एकत्रित अहवाल मराठी भाषा विभागास सादर करावा.

उपक्रमांशी संबंधित समन्वयक आणि मराठी भाषा विभागातील संबंधित कार्यासने याबाबतची माहिती पुढील तक्त्यात सादर केली आहे.

अ.क्र.	समन्वयक-विभाग/अधिनस्त कार्यालये	मराठी भाषा विभागातील संबंधित कार्यासन
१	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग (उपक्रम क्र. (१) अ च्या संदर्भात)	कार्यासन भाषा-२
२	शाळांच्या स्तरानुसार शालेय शिक्षण व क्रिडा विभागाच्या अधिनस्त असलेले संचालक, प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे व संचालक, माध्यमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे (उपक्रम क्र. (१) ब च्या संदर्भात)	
३	मराठी भाषा विभाग (उपक्रम क्र. ७ व ८ च्या संदर्भात)	
४	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ (उपक्रम क्र. २, ४ व ६ च्या संदर्भात)	कार्यासन भाषा-३
५	राज्य मराठी विकास संस्था (उपक्रम क्र.३ व ५ च्या संदर्भात)	

७) समन्वयकांकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर, त्यांच्याशी संबंधित उपरोक्त तक्त्यात नमूद केलेली मराठी भाषा विभागातील संबंधित कार्यासने पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करतील:-

- छाननी करून प्राप्त झालेले प्रस्ताव समितीच्या बैठकीत अंतिम निवडीसाठी सादर करतील.
- अंतिम निवड करण्यात आलेल्या प्रस्तावांबाबत समन्वयकांना आणि संबंधित संस्थांना कळविणे.
- समन्वयकांनी सादर केलेला उपयोगिता प्रमाणपत्राबाबतचा अहवाल स्विकारणे.
- सदर अहवाल तपासून मंजूर अनुदानाची रक्कम समन्वयकाच्या खात्यावर वर्ग करण्याची कार्यवाही करणे.

८) संबंधित कार्यासनाकडून मंजूर अनुदानाची रक्कम समन्वयकाच्या खात्यावर जमा झाल्यानंतर, समन्वयकाकडून सदर रक्कम संबंधित संस्थेच्या खात्यात वर्ग करण्यात येईल. तसेच, त्याबाबतचा अहवाल संबंधित कार्यासनास सादर करण्यात येईल.

७. निधी मंजूर झाल्यानंतर विभागांनी/कार्यालयांनी/संस्थांनी करावयाची कार्यवाही :-

१) संबंधित विभागाने/कार्यालयाने/संस्थेने मंजूर निधीचा योग्य विनियोग करण्याची व कोणत्याही प्रकारची वित्तीय व प्रशासकीय अनियमितता होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

२) अर्जदार विभाग/संस्था/कार्यालय यांनी आपले ध्येयधोरण एकदा स्पष्ट केल्यानंतर व या संदर्भातील निधीसाठीचा प्रस्ताव सादर केल्यानंतर त्यामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही.

३) अर्जदाराने मंजूर करण्यात आलेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र, केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल व त्या वर्षातील जमाखर्चाचा तपशील विनियोजन विवरणपत्रासह विहित कालमर्यादेत अनुदान मंजूरीच्या वित्तीय वर्ष अखेरपर्यंत सादर करणे आवश्यक राहील. अन्यथा सदर संस्था पुढील वर्षी निधी मंजूरीसाठी अपात्र ठरेल.

४) संस्थेला एखाद्या कार्यक्रमासाठी मंजूर केलेला निधी अन्य प्रयोजनासाठी खर्च करता येणार नाही. असे केल्यास, ती वित्तीय अनियमितता समजण्यात येईल व अशा संस्थेविरुद्ध गैरव्यवहाराची कारवाई करण्यात येईल.

८. उपक्रम राबविल्यानंतर संबंधित विभागांनी/कार्यालयांनी/संस्थांनी सादर करावयाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र:-

निधी मंजुरीनंतर संबंधित संस्थेने मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसारासंदर्भातील उपक्रम त्यांच्या स्तरावर राबवायचा आहे. सदर उपक्रम राबविल्यानंतर, निधीची रक्कम मिळण्यासाठी संबंधित संस्थेने समन्वयकांना उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे.

सदर उपयोगिता प्रमाणपत्रामध्ये पुढील बाबींचा उल्लेख असणे आवश्यक आहे.

- १) मराठी भाषेच्या प्रचार व प्रसारासाठी संस्थेने आयोजित केलेल्या उपक्रमाची माहिती
- २) कार्यक्रमांसाठी उपस्थित असलेल्या प्रमुख पाहुण्यांचा परिचय
- ३) कार्यक्रमांवर केलेल्या खर्चाचा तपशील व निधी उपलब्धतेचे स्रोत
- ४) कार्यक्रमांमध्ये सहभागी व्यक्तींची संख्या
- ५) कार्यक्रमांचे फोटो, व्हिडिओ चित्रीकरण इत्यादी

९. मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा, वाचन प्रेरणा दिन आणि मराठी भाषा गौरव दिन यासह मराठी भाषेच्या प्रचार-प्रसाराच्या अनुषंगाने विस्तारीत उपक्रम यांसाठीचा खर्च, “मागणी क्रमांक झेडएफ-०१, २०५२ सचिवालयीन सर्वसाधारण सेवा, ०९० सचिवालय (००) (०४) मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठी हाती घ्यावयाचे उपक्रम (कार्यक्रम) (२०५२ ५२३२) ५०-इतर खर्च ” या लेखाशिर्षाखालील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३०९/व्यय-४, दि.२६.०५.२०२२ व नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२३९/१४४३, दि. १६.१२.२०२१ अन्वये मिळालेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२२०६२४१३०९४७३६३३ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(मिलिंद गवादे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव
- ३) मा. मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा. मंत्री, मराठी भाषा यांचे स्वीय सहायक
- ५) मा. विरोधी पक्ष नेते, विधानसभा/विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव
- ६) सर्व सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ (विधानपरिषद/विधानसभा), मुंबई

- ७) समिती प्रमुख, मराठी भाषा समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ, विधानभवन, मुंबई
- ८) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ९) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
- १०) सर्व विभागीय आयुक्त
- ११) सर्व जिल्हाधिकारी
- १२) सर्व मंत्रालयीन विभाग, यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी सदर शासन निर्णय त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व विभागप्रमुख व कार्यालयप्रमुख, न्यायाधिकरणे, प्राधिकरणे, महामंडळे, शैक्षणिक संस्था, ग्रंथालये यांच्या निदर्शनास आणावा.
- १३) निवासी आयुक्त, महाराष्ट्र सदन, कोपर्निकस मार्ग, नवी दिल्ली
- १४) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई (पत्राने)
- १५) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपिल शाखा, मुंबई (पत्राने)
- १६) प्रबंधक, लोकायुक्त/उप लोकायुक्त, मुंबई (पत्राने)
- १७) प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई (पत्राने)
- १८) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने)
- १९) सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानसभा/विधानपरिषद), मुंबई (पत्राने)
- २०) राज्य निवडणूक आयुक्त, राज्य निवडणूक आयोग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई (पत्राने)
- २१) सचिव, राज्य माहिती आयोग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई (पत्राने)
- २२) महालेखापाल (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई
- २३) महालेखापाल (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर
- २४) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- २५) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- २६) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई
- २७) संचालक, प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे
- २८) संचालक, माध्यमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे
- २९) संचालक, ग्रंथालय संचालनालय, मुंबई
- ३०) भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, वांद्रे (पूर्व), मुंबई
- ३१) सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई
- ३२) सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
- ३३) संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
- ३४) कक्ष अधिकारी, भाषा-३, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३५) निवडनस्ती /कार्यासन भाषा-२